

הלכות פסח סימן תסה תסו

יש מי שאומר (ט) שהאנו אסור: הגה (י) והכי נהיג לענין אסור המין (יא) שהוא (ה) במשהו. ויש לזהר (יב) שלא להקב העופות בקשין, שמא יהיו שם חטים או דגן קמחין ויפן (ו) טעם בעופות בשעת ההכהוב:

תסו אם הרק ומי רגלים ודומיו מתמיצים, ובו ו' סעיפים:

א אלא (ב) [א] ילעס אדם חטים (א) ויתן על-פני (ג) מכתו

א משנה פסחים ל"ט

באר היטב

אח"כ, ונראה דאפילו לא תשטף אח"כ בצונן החמור, ט"ז. ונח"י: (ה) במשהו. ונח"י: שישאר משהו קמח הוה הפקעים שיש באינו, ואפילו בפשיט העור אסור פלו, עין א"ז. והע"פ ממש שעות ולמעלה בין דאין פאן הקרא האסור משהו יש להקל, ח"י, ע"ש: (ו) טעם. ובדיעבד מפר, ט"ז [הוא מירפרות הוא, וא"ל קמא בא עליהם מים, והוא התירו בסימן תסג לתוך ב' שבלים דאפלו א' אסור, עין רש"י ח"י]. וכתב המ"א: ודקא נפיקטא, אכל אם ידוע שהיה בו דגן קמחין והקב בו אסור, ואם הקבול בקש ואח"כ נמצא דגן קמחין בקש הפותר אין מוזקין בו אסור, אף אם נקצא כ' יש להסתפק, וצ"ע [דלעזת ט"ז בשם רש"ל במ"ד סימן פד ל"א כן אלא בתולעים דמנה קא רבו, ועין מ"א סימן תסו ס"ט ועין ח"י]. עמ"א. ואם נמצא שבלת מקש ואין בו חבואה, ע"ל סימן תנד ס"ק א:

שערי תשובה

סי' משמע דכל שפנה מנה, דאליכ פון דליקא אינו יהודי אם לא נקשה ע"י חליטה באמת אסור כחיהו ולא ילעס. ועכ"פ לר"א נראה להחיר ע"י חליטה בחולה שאין בו סנה גיב, שהבי קסין תנן מספק הבג"א אם לאכר בדיעבד, ותח"י מקל עכ"פ להשהות, וא"כ אין כאן חשש ב"ל, ימצד רפואה באה"ג וצ"א ספר בין שהוא שלא כה"ג וכב"א בא"ש שם. ועין לקמן סימן חסי ס"א. ודברי בה"ט אלו בשם א"ש הם כמתקיים טל"א"התקמא ופשמע דרענן שיש בו סנה אחר, ולענין כמ"ש דגם באין סנה טע"ר פכה"ג, ועין לקמן סימן תנד ס"ק א:

[א] ילעס. עב"ט. ועין בתשובות ב"ח סודשות סימן ו' דלענין להו לחולה לאכל ולשהות אפילו חמץ דבפניו יש להחמיר בשאין סנה, ואם הרפואה בשחית שפרו שעורים או שאר רפואות מתקין אין לאכל ולשהות רק בשלש סנה וגם הרפואה ידועה וגם א"א לעשות בקשר כמו באסור (והנהו שאפשר לעשות קלא אהור וכלא דח"י), והמ"ש ברמ"א ב"י"ד סימן קנה. ועין לעיל סימן תסה:

(ב) ילעס. והוא מ"י של מלוגמא כמ"ש סימן תמב. וכתב הרמ"א דאפלו אם כבר נלעס והחית ע"י מפתו קדם פסח צריך בעור וסידים, עכ"ל, וכן נתבאר לעיל סימן תמב דכל שלא נקרה הפולקמא קדם פסח צריך בעור, ולא נבית הלל ב"י"ד סימן קנה שקטב הא דלא ילעס נהנו דקא בתוך הפסח אכל אם היה חמץ כבר מפר להניח בפסח על איזה רפואה, עכ"ל, ובאמת דנה אינו, ועקר הקשיוא שהקריחו לחלוק נהו משום דפקשה ממש הרמב"ם דישלם קרדו הנאמן גזון מלוגמא לטפה מפר להרפואות מתקין בפסח, מעקרא ליתא, והתם בחמצו של א"י מר"י ואין אחריות ונראה ע"י. ומ"א סתם עוד פקנה, שיקנה לא"י קמחו ויצוה הפולקמא, ע"ש. ופר"ח מספק הרבה בדבר, ולא יתא אלא כדורון רביעין שהיה נכר מתוך מעשיו שאינו רוצה לקבלו וקאן הפוך הוא. משא"כ בחמץ של ישראל כמ"ש הכ"מ, וכ"כ המ"א ובתשובת א"ש סימן כו. וכל זה בחולה שאין בו סנה, אבל בחולה שיש בו סנה, אפילו ע"י ישראל בעצמו מתקמו גיב מפר, וכ"כ במ"א ובתשובת א"ש שם. וע"ל סימן תסה ס"ק ב מש"ש. ובחמץ שעבר עליו פסח מפר, ח"י, ע"ש. ונראה מלוגמא אפלו לאין בו סנה, ולאכלה במקום סנה דקא, רמב"ן. כתב פר"ח: נשאלתי על מי שיש לו קאב ראש פדיר ומזיקין קלור של קמח ופנים ופנים אחרים בצדו פד' להקל הנקאב אם מפר לעשות פן בפסח, והשיב לאסור, והסיק שם: אכן לעשות עם מירפרות שפיר נמי, ע"ש: (ג) מכתו. אבל ללעס ולבלע מפר מפר, דאין מתמיצין מנה, מ"א:

משנה ברורה

קט דינה אפלו במרסן יב"ש רק שהאנו לח ממים, והיו ובחמ"א (ו) טפי, שאפלו בעצט לחות שיש על העוף גס"ן מתמיץ המרסן, ואסור האנו אפלו לא ויחיו אחר"פ במים רק במ"י פרות: (ט) שהאנו אסור. מפני שיש בה בעורה נקבי נקבי ונשאר שם המרסן, ואפלו אם ירצה לשפשף אחר"פ ולהדיחו לא מהני: (י) והכי נהוג לענין אסור חמץ וכו'. רוצה לומר, אף על-גב דלענין שאר אסורים לא מהני טעמא דנקבי נקבי לאסור אלא אם כן היה הבשר רותח או על-פל פנים מבשל או צלי, דרפיקי ונקנס בעמק, הכא לענין חמץ האסורו במשהו תשינן אפלו בחי, שנשאר משהו חמץ חמץ חמץ הנקבים שיש באינו. וכתבו (ו) האחרונים, דאפלו אם ירצה להפשית העור פלו ממנה אסור, דהמרסן נקנס דרך העור בעמק הבשר: (יא) שהוא במשהו. וכתבו (ח) האחרונים, דבין דעקר הפעם משהו שאסורו במשהו, אס"ן בקרב-פסח ממש שעות ולמעלה עד

שער הציון

(י) ונשאלהו זוטא גמגם על השלסן צריך בנה מנא לה הא, והאמת מובאר הוא כרא"ש להדיא לענין אשה שפנה בשנה במרסן, דאם היה בשנה לח ממים אסור, עין שם: (ו) אלה רבה והגרי"ו. ודע, דבכבוש ציר דינא דשלסן צריך במרסן נב"ש [גם האנו לא היה לח] ששפשו בו האנו, ואסור הוא מפני שאחר"פ מדיחו ממים, גזון למליחה ולכשול, ונתחמץ המרסן, ושפשוף לא מהני מפני שכבר נקנס המרסן בעמק הנקבים, עין שם. וכתב באלה רבה דנה שהיה המרסן והאנו נב"ש, מהני אם נפשט העור קדם הנדחה, דבכ"ש לא נקנס רק בעור מלמעלה ולא בפשר בעמק ומהני הפשט, וכן כתב הפרי"מ (י): (ח) חק"צקב ותגרי"ו ומגרי"ו אלה: (ט) מגרי"ו, וכן בפרי"מ נקנס מצד פן ונשאר בצדו ציון, עין שם: (י) הגרי"ו. וכדינא דשלסן צריך אף בהפסד מרבה אסור, כמו שהוכיח הפרי"מ נקנסים בדרכי משה: (יא) אלה רבה וקמ"ד משה ובית-מאיר וקמ"ד חיים, עין שם שהארכו ברואיות על זה, ודלא כמגרי"ו אברהם וט"ו: (צ) חק"צקב, והעמיתיהו אחרונים: (א) אבל בלא נתינה על-פני פנה, אפלו לועס בפיו כל היום אינו מחמין, דעוסק הוא (א) וא"ר בשם לחם משנהו, ולמשהו פלי עסק צריך לזהר: (ב) ודקא על-ידי לעיסה שמתמלא ברוק הרבה, אבל על-ידי נשיכה בעלמא שנשאר גרידו בשפיר אינו בא מיד זה לידי חמון לעולם. אלה רבה בשם הרשב"א:



הַלְבוֹת פֶּסַח סִימָן תְּמָה תְּסוּ

ביאורים ומוספים

חמץ. ועוד, שקודם שמגיע העשן לעוף כבר בטל הוא באלף בעשן היוצא משאר הקש.

סִימָן תְּסוּ

אם הָרַק וְיָמֵי רִגְלָיִם וְדוֹמְיוֹ מִתְמַיְצִים

[משנ"ב ס"ק א]

וְיִתְמַיְצוּ כְּשִׁישְׁהוּ עַל־גְּבֵי מִכָּה בְּשַׁעוֹר מִלֵּל, וְיִצְבֹּר צְלִיחָן (1) כְּבַל יִרְצָה וְכֵל יִקְצָא¹⁰.

(1) ולגבי לועס חיטים בשעור של פחית מכזית שאינו עובר עליהם ב'בל יראה', כתב הכף החיים (ס"ק ב) שאף על פי כן יתכן שהיב מדאורייתא לבערם, וכשם שחצי שעור אסור באכילה, וכן הביא המשנ"ב לעיל (סי' תמב ס"ק לג) שנחלקו בכך הפוסקים, ודעת הרבה פוסקים שאף חצי שעור צריך ביעור.

(2) וכן התבאר בשו"ע לעיל (סי' תמב ס"א) לגבי תערובת חמץ, שאם עדיין ראויה היא לאכילה, אסור גם להחזיקה ברשותו. [וראה מה שיתבאר להלן (בסוף הס"ק) לגבי תרופות שמעורב בהן חמץ].

[שעה"צ ס"ק א]

אֶפְלוּ לוֹעֵס בְּפִי כֹל הַיּוֹם אֵינוֹ מִתְמַיֵץ, וְעוֹסֵק הוּא¹⁰.

(3) וכמבואר בשו"ע לעיל (סי' תנט ס"ב), שכל זמן שמתעסקים בבצק, אפילו כל היום אינו מחמיץ, ורק אם הניחודו בלא עסק בשעור מיל, הרי זה מחמיץ.

וכיון שאינן מחמיצות, כתב המג"א (ס"ק א) שמותר ללועס ולבולען, והוסיף הכף החיים (ס"ק א), שצריך לנקות לאחר מכן את השיניים כדי שלא ישאר שם משהו מן החיטים והדומים.

[שעה"צ ס"ק ז]

דְּקָבֵשׁ לֹא נִכְנַס בְּקַעוֹר מְלַמְעָלָה וְלֹא בְּקֶשֶׁר בְּעֵקֶק וּמְהַנִּי קֶשֶׁט. וְכֵן כֶּסֶב הַפְּרִימֻדִים¹⁰.

(9) ובטעם הדבר הוסיף הפמ"ג (א"א ס"ק ד), שבבשר האוחז אין נקבים ולכן לא נכנס בו חמץ לפניו מן העור, אלא רק טעם של חמץ, וכיון שקודם הפסח הוא היתר, מתבטל הוא כדיון תערובת היתר בהיתר מין בשאינו מינו, ולאחר מכן מותר לבשלו.

[משנ"ב ס"ק יא]

וְיֵשׁ מְקַלֵּין אֵף לְאֶכְלוֹ תוֹךְ הַפֶּסַח בְּמִקוֹם הַפֶּסֶד מְרַקָּה¹⁰.

(10) ומקור דבריו כתב בשעה"צ (ס"ק י) שהוא משו"ע הרב, ושם כתב (ס"ה) שרק אם שפשו קודם הפסח יש להתיר במקום הפסד מרובה או שעת הדחק לאוכלו בפסח, ובלבד שידיח אותו וישפשפנו יפה גם בתוך הפסח. וביאר הכף החיים (ס"ק כ), שמה שצריך להדיחו קודם הפסח הוא משום שעל ידי הדחה זו לא נשארת בו ממשות חמץ אלא רק טעם, וטעם אינו חוזר וניער.

[משנ"ב ס"ק יב]

וְאֶפְלוּ יִרְעִינָן שְׁהִיּוּ מִתְמַיְצִים נְמִי אֵין לְאֶסֶר בִּינָן שְׁאֵין נוֹגֵעַ הָעוֹף בְּהַדְּמָן, שְׁמִתְזַיֵק אֶת הָעוֹף מְלַמְעָלָה וְהַלֵּב עוֹלָה מְלַמְטָה¹¹.

(11) ולפי זה ביאר המקור חיים (ביאורים, ס"ק ב) את טברת המג"א (ס"ק ה) לאסור, כיון שבימיו נהגו להבהב על ידי הנחת העוף על הקש ורק שינו את מקומו כל הזמן, ובכך יש לחוש שמא ננע בחמץ, אבל בימינו שמתזיקים את העוף למעלה מהקש והלהב עולה מלמטה, אין לחוש לכך. והבית מאיר הוסיף טעם להתיר את הדבר, שבהבהב אין זיעה האוסרת, ועוד שהרי יריחא לאו מילתא הוא, וכאן אפילו יריחא אינו אלא עשן, ובו הרי אין ריח של

